

Державний вищий навчальний заклад
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Кафедра теорії та історії держави і права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної
роботи
проф. Михайлишин Г.Й.

« ____ » _____ 2019р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Ораторське мистецтво»
Спеціальність 081 Право
Освітній ступінь «Бакалавр»

Навчально – науковий юридичний інститут

Івано-Франківськ- 2019 рік

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Ораторське мистецтво» для студентів за галуззю знань 08 «Право», спеціальності 081 Право «29» серпня 2019 року - 13 с.

Розробники: кандидат юридичних наук, доцент Питльована Вікторія Павлівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії держави і права

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії держави і права

Протокол від «27» травня 2019 року № 11

Завідувач кафедри

_____
(підпис) (Присташ Л.Т.)
прізвище та ініціали)

«27»травня 2019 року

Схвалено науково-методичною радою Навчально – наукового юридичного інституту

Протокол від 21 червня 2019 р., №5.

21 червня 2019

Голова _____ (Мороз Г.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Питльована В.П., 2019
© ПНУ ім.В.Стефаніка,
2019

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3,0	Галузь знань 08 «Право»	Нормативна	
	Спеціальність- 081 «Право»		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів –2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 0.5 самостійної роботи студента – 0.25	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		12 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
60 год.	80 год.		
Індивідуальні завдання:		-	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – $36/54=0.25$

для заочної форми навчання – $10/80=0.125$

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання є засвоєння студентами базових положень з історії та теорії ораторського мистецтва, а також вміння застосовувати ці знання на практиці.

Завдання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: історію риторики (етапи розвитку); основні види і жанри красномовства; поняття та види судової промови; зміст та структуру судової промови; методику підготовки публічних виступів; психологічні, логічні, мовленнєві аспекти виступу; норми та правила поведінки судового оратора; відомі пам'ятки ораторського мистецтва.

вміти: підготувати змістовний виступ у відповідності до законів риторики; публічно виголосити промову; спілкуватись з аудиторією; аналізувати ораторські твори.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теорія ораторського мистецтва

Тема 1. Поняття та види красномовства.

Поняття красномовства. Види та жанри ораторського мистецтва. Судове, академічне, політичне, церковне, дипломатичне, рекламне, військове, суспільно-побутове красномовство. Місце красномовства в суспільному житті. Поняття та загальна характеристика риторики, як науки.

ТЕМА №2. Ораторське мистецтво як навчальна дисципліна.

Поняття та загальна характеристика риторики, як науки. Ораторське мистецтво як навчальна дисципліна. Взаємозв'язок ораторського мистецтва з іншими науками та навчальними дисциплінами.

ТЕМА №3. Історія ораторського мистецтва.

Античне красномовство. Риторика у Стародавній Греції. Ораторське мистецтво Стародавнього Риму. Ораторська діяльність та наукові праці з риторики Горгія, Лісія, Сократа, Платона, Аристотеля, Демосфена, Гальби, Гортала, Цицерона, Квінтіліана. Ораторське мистецтво епохи Середньовіччя. Візантійська риторика. Риторика Київської Русі. Іларіон. Кирило Туровський. Ораторське мистецтво Києво-Могилянської академії. Іоаникій Галятовський, Ф. Прокопович, М. Ломоносов, П. Пороховщиків, К. Зеленецький, М.

Сперанський, О. Мерзляков, М. Кошанський. Судова риторика XIX ст. - XX ст. Судова реформа 1864р. Оратори-юристи др. пол. XIX ст. - поч. XX ст. С. Андрієвський, А. Коні, М. Карабчевський, М. Холева. Інститут Живого Слова. Нюрнбернський процес. Р.Руденко.

Змістовий модуль 2. Методика підготовки та виголошення судової промови.

ТЕМА №1. Судова промова.

Судові дебати як складова частина судового розгляду. Поняття та види судових промов. Призначення судової промови. Функції судової промови. Монологічна та діалогічна форми судової промови. Предмет судової промови в кримінальних, цивільних та адміністративних справах. Підготовка судової промови. Етапи підготовки виступу. Збір матеріалів. Аналіз матеріалів. Систематизація матеріалів. Письмова підготовка промови. Репліка як частина судових дебатів. Вимоги до репліки. Призначення репліки. Структура судової промови.

ТЕМА №2. Промова державного обвинувача.

Поняття обвинувальної промови. Питання, які повинен висвітлити прокурор у промові. Вступ. Фабула справи. Аналіз і оцінка зібраних доказів. Обґрунтування кваліфікації злочину. Характеристика особи підсудного. Обґрунтування пропозицій про міру покарання, цивільний позов. Аналіз причин і умов, що сприяли вчиненню злочину. Заключна частина промови. Промова прокурора при відмові від обвинувачення: зміст, структура.

ТЕМА №3. Захисна промова.

Поняття захисної промови. Позиція захисника у справі. Зміст промови захисника. Залежність змісту промови від позиції захисника. Структура захисної промови. Вступна частина промови. Виклад фактичних

обставин справи. Аналіз і оцінка доказів. Кваліфікація злочину. Характеристика особи підсудного. Особливості захисної промови при формулюванні пропозиції про міру покарання, цивільний позов. Аналіз причин і умов, що сприяли вчиненню злочину. Висновок.

ТЕМА № 4. Оратор і аудиторія.

Закон аудиторії. Характеристика аудиторії: поняття, типи. Соціально-демографічна, соціально-психологічна, індивідуально-особистісна ознаки аудиторії. Поняття судової аудиторії. Оратор як організатор мислинневої активності аудиторії. Спілкування оратора з аудиторією. Перешкоди встановлення та підтримання контакту між оратором та аудиторією, шляхи їх усунення. Індивідуально-психологічні якості оратора та особливості його поведінки. Закони логіки. Закон тотожності. Закон протиріччя. Закон достатньої підстави. Закон виключеного третього. Логічна помилка. Основні види логічних помилок. Особливості індукції, дедукції, аналогії, правила їх застосування. Правила і помилки висунення тези, аргументації та демонстрації. Спростування. Мовні засоби створення логічності промови. Логічна структура промови.

ТЕМА № 5. Техніка мовлення.

Поняття і категорії техніки мовлення. Інтонаційно-виразні засоби мови. Інтонація. Тон. Тембр. Темпоритми. Пауза, її види. Наголос. Голос. Дикція. Фонаційне дихання. Вимова. Милозвучність.

ТЕМА № 6. Культура промови та етика оратора.

Мовна культура оратора. Норми мовної поведінки. Мовні помилки. Лексичний, синтаксичний та стилістичний запас оратора. Стиль мови: поняття і види. Вибір стилю промови. Індивідуальний стиль оратора. Етика судового оратора. Зовнішня культура оратора: вигляд, погляд, жестикуляція.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теорія ораторського мистецтва												
Тема 1. Поняття та види красномовства	8	2	2			4	10	2				8
Тема 2. Ораторське мистецтво як навчальна дисципліна.	8	2	2			4	6					6
Тема 3. Історія ораторського мистецтва	10		2			8	16					10
Разом за змістовим модулем 1	26	4	6			16		2				24
Змістовий модуль 2. Методика підготовки та виголошення судової промови.												
Тема 1. Судова промова	10	2	2			8	10	2				8
Тема 2. Промова державного обвинувача	10	2	2			6	10		2			8
Тема 3. Захисна промова	10	2	2			4	10					8
Тема 4. Оратор і аудиторія.	14	2	2			8	10	2				10
Тема 5. Техніка мовлення.			2			8		2				10
Тема 6. Культура промови та етика оратора.			2			10						12
Разом за змістовим модулем 2	62	8	12			44	64	6	2			56

Усього годин	90	12	18			60	90	8	2			80
--------------	----	----	----	--	--	----	----	---	---	--	--	----

5.1 Теми семінарських занять для денної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття та види красномовства	2
2.	Ораторське мистецтво як навчальна дисципліна.	2
3.	Історія ораторського мистецтва	2
4.	Судова промова	2
5.	Промова державного обвинувача	2
6.	Захисна промова	2
7.	Оратор і аудиторія	2
8.	Техніка мовлення.	2
9.	Культура промови та етика оратора.	2
	Усього годин	18

5.2. Теми семінарських занять для заочної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Промова державного обвинувача	2
	Усього годин	2

6.1. Самостійна робота(денна форма)

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття та види красномовства	4
2.	Ораторське мистецтво як навчальна дисципліна.	4
3.	Історія ораторського мистецтва(судова реформа 1864р. в Росії і на Україні, судові ораторії XIX ст., зародження адвокатури на Галичині в XIXст.,Нюрнберзький процес)	10

4.	Судова промова	8
5.	Промова державного обвинувача	6
6.	Захисна промова	4
7.	Оратор і аудиторія.	8
8.	Техніка мовлення.	8
9.	Культура промови та етика оратора.	8
	Усього годин	60

6.2. Самостійна робота(заочна форма)

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття та види красномовства (військове, дипломатичне, рекламне, політичне, суспільно-побутове)	10
2.	Ораторське мистецтво як навчальна дисципліна.	6
3.	Історія ораторського мистецтва (судова реформа 1864р. в Росії і на Україні, судові ораторії XIX ст., зародження адвокатури на Галичині в XIXст.,)	10
4.	Судова промова.	8
5.	Промова державного обвинувача	8
6.	Захисна промова	8
7.	Оратор і аудиторія.	8
8.	Техніка мовлення.	12
9.	Культура промови та етика оратора.	10
	Усього годин	80

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студентів під керівництвом викладача виконується студентами самостійно. Індивідуальні завдання розробляються керівником дисципліни та затверджуються на засіданні кафедри у вигляді окремого документу, що є невід'ємною частиною даної робочої програми навчальної дисципліни та навчально-методичного комплексу в цілому. Зміст індивідуальної роботи студентів передбачає реферування на задану тему.

8. Методи навчання

Методи навчання за джерелом знань поділяють на словесні, наочні, практичні.

Словесні методи навчання: лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж.

Лекція як метод навчання має інформаційний характер, чіткий план. Структура лекції підпорядковується логіці предмета, вона не тільки стимулює конкретно-образне мислення, а й активізує логічне мислення слухачів, послідовно з'ясовує всі пункти плану. Висунені в лекції ідеї викладають на високому рівні, але з урахуванням рівня підготовки слухачів, усі поняття та терміни пояснюють, аргументують, при цьому широко застосовують наочність, активізують увагу слухачів тощо. Предметом лекції має бути вивчення складних об'єктів, явищ, подій, процесів, що мають між собою зв'язки і залежності при-чинно-наслідкового характеру.

Пояснення — доказовий виклад матеріалу, пов'язаний з вивченням правил, природничо-математичних законів та явищ. Викладач висуває певну тезу і подає систему її обґрунтування. Метод пояснення застосовують як на лекціях, так і під час практичних, лабораторних занять, консультацій тощо.

Розповідь — жвавий, образний, емоційний і водночас короткотривалий виклад питань, що містять переважно фактичний матеріал. Розрізняють художні, науково-популярні, описові розповіді.

Науково-популярна розповідь базується на аналізі фактичного матеріалу. У такому випадку вона містить теоретичний, але максимально доступний для сприйняття і наближений до практики матеріал (наприклад, короткий нарис перспектив розвитку якоїсь науки в сучасних умовах).

Наочні методи навчання: ілюстрація, демонстрація.

Ілюстрація — показ ілюстрованих посібників (плакатів, карт, портретів учених, малюнків на дошці, таблиць тощо). Ілюстрація передбачає показ матеріалів у статичному вигляді.

Демонстрація — передбачає показ матеріалів у динаміці: навчальне телебачення, відеопрограми чи кіно фрагменти.

9. Методи контролю

Методи контролю -

1) **При фронтальній формі** організації контролю на питання викладача по порівняно невеликому обсязі матеріалу короткі відповіді, звичайно з місця, дають багато студентів групи. Ця форма контролю дозволяє вдало сполучити перевірку з завданнями повторення і закріплення пройденого матеріалу, викликаючи підвищену активність групи. Викладач ставить питання, як правило, перед усією групою, щоб в обговоренні цих питань брали участь всі студенти.

2) **Групова форма організації контролю** використовується в тих випадках, коли виникає необхідність перевірити підсумки навчальної роботи чи хід її виконання частиною студентів, що одержала певне колективне завдання на семінарі в процесі позааудиторних занять. При цьому питання ставляться перед цією групою, у їхньому вирішенні беруть участь студенти, що працювали в складі даної групи, але із обов'язковим залученням до обговорення інших студентів групи.

3) **Індивідуальний контроль** широко застосовується для ґрунтовного знайомства викладача із знаннями, уміннями і навичками окремих студентів, що для відповіді звичайно викликаються до усної доповіді із питань, які виносились на обговорення, хоча не виключається відповідь студента і з місця.

4) **Комбінований контроль** полягає у поєднанні різних форм контролю знань студентів: письмової (відповіді на короткі запитання), усної (доповнення, уточнення з місця).

11. Розподіл балів, які отримують студенти.

Розподіл балів, які отримують студенти здійснюється відповідно до п.4 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у юридичному інституті Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника від 12.10.2010 року.

12. Методичне забезпечення

1. Питльована В.П. «Ораторське мистецтво» методичний посібник для студентів 1-го курсу денної форми навчання. Спеціальність: «Правознавство» Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету ім.В.Стефаника, 2019р.-34с.

2.Питльована В.П. «Ораторське мистецтво», методичний посібник для студентів заочної форми навчання 1-го курсу Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім.В.Стефаника, 2019р.-30с.

3. Питльована В.П. Методичні рекомендації з тем для самостійного опрацювання студентами денної форми навчання 1-го курсу «Ораторське мистецтво», Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім.В.Стефаника, Івано-Франківськ, 2019р.-25с.

3. Питльована В.П. Методичні рекомендації з тем для самостійного опрацювання студентами заочної форми навчання 1-го курсу «Ораторське мистецтво», Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім.В.Стефаника, Івано-Франківськ, 2019р.-25с.

13. Рекомендована література

Базова

1. Абрамович С.Д. Риторика загальна та судова: Навчальний посібник, - К.: Хрінком Інтер, 2002.-416с.

2. Кацавець Р.С.Ораторське мистецтво.Підручник.-К.:Алерта,2014.-238с.

3. Молдован В.В. Судова риторика Навчальний посібник.- К: Інститут

- післядипломної освіти Київського національного університету ім. Т. Шевченка, 2001 - 312с,
4. Молдован В.В. Судова риторика. Навчальний посібник. - К.: Кондор, 2006.- 328с.
  5. Молдован В.В. Ораторське мистецтво. Навчальний посібник- Харків: Нац. юрид. акад., 2003. - 160с.
  6. Молдаван В.«Судова риторика: теорія і практика: навчальний посібник / - 2-ге видання, перероблено і доповнено.- К: Юрінком Інтер,2010.-469с.
  7. Требін М.П., Г.П.Клімова «Ораторське мистецтво : підручник/Х.:Право,2013.- 208с.
  8. Олійник О. «Мистецтво судових дебатів». Навчальний посібник-К., Кондор, 2010.-258с.
  9. Олійник О. «Правова риторика». Навчальний посібник-К., Кондор, 2010.-166с.
  - 10.Олійник О. «Ораторське мистецтво юриста». Навчальний посібник-К., Кондор, 2010.-280с.
  - 11.Олійник О. «Прокурорська риторика».Підручник.-К.,Алерта,2008.-304с.

Допоміжна

- 1.Вернидубов І. Структура і зміст промови прокурора при відмові від обвинувачення //Право України - 1993- № 9-10.
- 2.Вернидубов І. Правові наслідки відмови прокурора від обвинувачення // Право України - 1995- № 5-6.
- 3.Горский Г.Ф Судебная этика. - Воронеж, 1973.
- 4.Дадерко Л. Зміст і структура обвинувальної промови прокурора // Право України .-2002.-№]2.
- 5.Дадерко Л. Підготовка обвинувальної промови прокурора // Право України - 1999.-№9.
- 6.Дадерко Л. Культура і стиль обвинувальної промови прокурора // Право України .-2000.-№п.

7. Джурук В., Амiгуд М. Репліка на зауваження нашого опонента // Право України .-1991.-№5.
8. Карнеги Дейл Как выработать уверенность в себе и влиять на людей выступая публично. - М, 1994.
9. Китаєв А. Про культуру судового процесу // Право України .- 1994.- № 5-6.
10. Кони А.Ф. Избранное. - М., 1989.
11. Кони А.Ф. Советы лекторам. Искусство речи на суде//Избранные сочинения в 2-х томах. - М, 1959.
12. Смолярчук В.И. Гиганты и чародеи слова. - М.,1984.
13. Судові промови адвокатів України // Ред кол. Медведчук В.В. та інші. - К., 2000.

14. Інформаційні ресурси

1. www.Lsl.Lviv.ua
2. www.Lsl.Lviv.ua/ale-resources.htm
3. www.nbu.gov.ua
4. www.Library.univ.kiev.ua